

वैदेशिक रोजगार र यसले समाजमा ल्याएको परिवर्तन
सर्लाही कल्याणपुरका वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको एक समाजशास्त्रीय

अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय अन्तर्गत

स्नातकोत्तर

तहको उपाधि प्राप्तिको लागि समाजशास्त्र/मानवशास्त्र

केन्द्रीय विभागमा प्रस्तुत

शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता

डाल कुमारी शाही

रोल नं. ५७४/२०६६-०६७

परीक्षा रोल नं. : २८१७७६/०६८

त्रि.वि.दर्ता नं. ९-२-१५-११२०-२००५

समाजशास्त्र तथा मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७०

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

सिफारिस पत्र

त्रि.वि., मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयको स्नाकोत्तर तहको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि छात्रा डाल कुमारी शाहीद्वारा तयार पारिएको वैदेशिक रोजगार र यसले समाजमा ल्याएको परिवर्तन : सर्लाही कल्याणपुरका वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको एक समाजशास्त्रीय अध्ययन नामक शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पारिएको हो । अतः यस शोधपत्रको अन्तिम मूल्याङ्कनका निम्ति सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७० / ४ / ९

.....
उद्धव राई
शोधनिर्देशक

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय अर्न्तगत समाजशास्त्र विषयको स्नाकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिका लागि छात्रा डाल कुमारी शाहीद्वारा तयार पारिएको यस शोधपत्र “वैदेशिक रोजगार र यसले समाजमा ल्याएको परिवर्तन: सर्लाही कल्याणपुरका वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको एक समाजशास्त्रीय अध्ययन” लाई स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मुल्याङ्कन समिति

विभागीय प्रमुख

.....

डा. ओम गुरुङ

आन्तरिक परीक्षक

.....

उप प्रा. उद्धव राई

बाह्य परीक्षक

.....

उप प्रा. टिका गौतम

मिति: २०७०/८/१३

कृतज्ञता ज्ञापन

सर्वप्रथम अध्ययन क्षेत्रका सम्पूर्ण उत्तरदाताहरुमा अमूल्य समय दिई जानकारी प्रदान गरिदिनु भएकोमा कृतज्ञता प्रकट गर्दछु । प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा अमूल्य समय दिई उपयुक्त निर्देशन, सरसल्लाह, सहयोग र प्रेरणा दिनु हुने मेरा शोध निर्देशक त्रिभुवन विश्वविद्यालय समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभागका उप प्रा. उद्धव राईप्रति हृदयदेखि नै आभार व्यक्त गर्दछु । वहाँको सहयोगबिना यो शोधपत्र पूरा हुने थिएन ।

त्यसैगरी समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभागप्रति आभारी छु, जुन विभागले मलाई यस विषयमा शोध गर्ने अनुमति र अध्ययन गर्ने अवसर प्रदान गरेको छ । साथै यस विभागका विभागीय प्रमुख डा. ओम गुरुङप्रति पनि म अनुगृहित छु । यस शोधपत्र पूरा गर्न महत्वपूर्ण सल्लाह, सुझाव र सहयोग गर्ने साथीहरु मञ्जु गुरुङ, कमला पोखरेल, विष्णु मगर, चित्र मगर, हेम चौधरीलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

मलाई सदा प्रेरणा, आर्शिवाद र आर्थिक सहयोग गर्नु हुने मेरा सम्पूर्ण घरपरिवारलाई हृदयदेखि आभार व्यक्त गर्दछु । अन्तमा एम.एम. कम्प्युटर सेन्टर कीर्तिपुर, नयाँ बजारलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

डाल कुमारी शाही

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर

विषय सूची

	पेज नं.
अध्याय - एक : परिचय	१-५
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्याको कथन	३
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	४
१.४ अध्ययनको महत्व	५
१.५ अध्ययनको संगठनात्मक स्वरूप	५
अध्याय - दुई : पूर्व साहित्यको समिक्षा	६-१४
२.१ नेपालमा वैदेशिक रोजगारको इतिहास	६
२.२ वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी विद्यमान ऐन तथा निति-नियम	११
२.३ वैदेशिक रोजगारलाई सैद्धान्तिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा	१२
अध्याय - तीन : अनुसन्धान पद्धति	१५-१८
३.१ अध्ययन क्षेत्रको औचित्य	१५
३.२ अनुसन्धान ढाँचा	१५
३.३ तथ्याङ्कको प्रकृति र स्रोत	१५
३.४ गणना विधि	१६
३.५ स्थलगत अध्ययन	१६
३.६ तथ्याङ्क संकलन विधि	१६
३.६.१ घरघुरी सर्वेक्षण	१७
३.६.२ अन्तर्वार्ता	१७
३.६.३ अवलोकन	१७
३.६.४ समुह छलफल	१८
३.६.५ वैयक्तिक अध्ययन	१८
३.७ तथ्याङ्क विश्लेषण तथा प्रस्तुतीकरण	१८
३.८ अध्ययनको सिमा	१८
अध्याय - चार : अध्ययन क्षेत्रको भौगोलिक तथा सामाजिक परिचय	१९-२९
४.१ भौगोलिक परिचय	१९
४.२ सामाजिक परिचय	१९
४.३ उमेर र लिङ्गगत विवरण	२१

४.४	समुदायगत विवरण	२२
४.५	पेशा	२३
४.६	आम्दानी	२४
४.७	जमिन	२६
४.८	घर	२७
४.९	वैदेशिक रोजगारमा जानुपर्ने कारण	२८

अध्याय - पाँच ३०-४८

५.१	वैदेशिक रोजगारको इतिहास	३०
५.२	वैदेशिक रोजगारको प्रक्रिया	३१
५.३	वैदेशिक रोजगारमा संलग्नहरुको सामाजिक अवस्था	३३
	५.३.१ उमेर	३३
	५.३.२ शिक्षा	३४
५.४	आर्थिक विवरण	३५
	५.४.१ पूर्व पेशा	३५
	५.४.२ हालको पेशा	३६
	५.४.३ आर्जित रकमको उपयोग	३८
	५.४.४ सीप	३९
	५.४.५ भाषा	४०
५.५	आर्थिक परिवर्तन	४१
५.६	सामाजिक परिवर्तन	४२
५.७	वैदेशिक रोजगारप्रतिको धारणा	४३
५.८	वैदेशिक रोजगारले समाजमा पारेको परिवर्तनसम्बन्धी विश्लेषण	४७
५.९	वैदेशिक रोजगारको सम्बन्धमा समाजले मूल्यांकन गरेको धारणा	४८

अध्याय- छ : अध्ययनको सारांश र निष्कर्ष ४९-५४

६.१	अध्ययनको सारांश	४९
६.२	अध्ययनको निष्कर्ष	५१

सन्दर्भ सूची ५५-५६

प्रश्नावली

तालिका सूची

तालिका नं.	विवरण	पेज
१	यस गा.वि.स. को वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण	२०
२	वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको उमेर र लिङ्गगत विवरण	२१
३	वैदेशिक रोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरुको सामुदायगत विवरण	२३
४	वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको पेशागत पारिवारीक विवरण	२३
५	वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको आम्दानीको विवरण	२४
६	वैदेशिक रोजगारमा संलग्न भएपछि आम्दानीमा भएको परिवर्तन	२५
७	वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको जमिनको विवरण	२६
८	वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको घरको विवरण	२८
९	वैदेशिक रोजगारमा जाने कारणहरु	२९
१०	वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरुको उमेरगत विवरण	३३
११	वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरुको शैक्षिक विवरण	३४
१२	वैदेशिक रोजगारमा संलग्न हुनुभन्दा अगाडीको पेशागत विवरण	३६
१३	वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएपछिको पेशागत विवरण	३७
१४	वैदेशिक रोजगारबाट आर्जित रकमको उपयोगसम्बन्धी विवरण	३८
१५	वैदेशिक रोजगारमा सिकेको सीपसम्बन्धी विवरण	४०
१६	वैदेशिक रोजगारबाट फर्कदा सिकेर आएको भाषासम्बन्धी विवरण	४१
१७	वैदेशिक रोजगारले सहभागीहरुको आर्थिक परिवर्तनसम्बन्धी विवरण	४२
१८	वैदेशिक रोजगारले सहभागी परिवारको सामाजिक परिवर्तनसम्बन्धी विवरण	४३
१९	वैदेशिक रोजगारप्रतिको आकर्षणसम्बन्धी विवरण	४४
२०	वैदेशिक रोजगारमा पूनः जाने संभावनासम्बन्धी विवरण	४५
२१	वैदेशिक रोजगारमा पूनः जाने संभावनासम्बन्धी विवरण	४६